

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА

Карабін Оксана Йосифівна

УДК 378:004+37.011.31

**Формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в
інформаційному середовищі**

13.00.04 — теорія і методика професійної освіти

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Тернопіль — 2012

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
РОМАНИШИНА Людмила Михайлівна,
Хмельницький національний університет,
професор кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
КОВАЛЬ Тамара Іванівна,
Київський національний лінгвістичний університет, завідувач
кафедри інформаційних технологій;

кандидат педагогічних наук, доцент
КАДЕМІЯ Майя Юхимівна,
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського, завідувач кафедри
інноваційних та інформаційних технологій в освіті.

Захист відбудеться 24 січня 2013 року о 14³⁰ год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 58.053.03 у Тернопільському національному педагогічному університеті імені Володимира Гнатюка (зала засідань, вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027).

Із дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка за адресою: вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027.

Автореферат розіслано 20 грудня 2012 року.

В. о. ученого секретаря
спеціалізованої вченої ради

Й. М. Гушулей

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Сучасна система освіти трансформується змістовно й організаційно на інтеграцію в європейське співтовариство. Її модернізація зумовлена також процесами інформатизації суспільства й освіти та посилює потребу підготовки майбутнього фахівця до життя в умовах інформаційного суспільства. Нормативним підґрунтям модернізації системи вищої освіти є закони України: «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки», «Про Національну програму інформатизації». Головною метою Національної програми інформатизації є створення необхідних умов для забезпечення громадян та суспільства своєчасною, достовірною та повною інформацією шляхом широкого використання інформаційних технологій.

Сьогодні процес інформатизації освіти повинен озброїти фахівця новітніми знаннями, формувати потребу в безперервному й самостійному оволодінні ними, розвивати вміння й навички самоосвіти, самореалізації й самовдосконалення, забезпечити підготовку до повноцінної професійної діяльності й життя в інформаційному суспільстві. Майбутній фахівець гуманітарних дисциплін, окрім вивчення навчальних дисциплін гуманітарного, соціально-економічного, природничо-наукового, професійного та практичного циклів підготовки, що відображені в розроблених галузевих стандартах вищої освіти України, повинен мати ґрунтовну теоретичну й практичну інформаційну підготовку, яка спонукатиме до креативно-інноваційного розв'язання професійних завдань. Інформаційна підготовка майбутніх фахівців має значний вплив на ефективність процесу професійної підготовки із врахуванням можливостей інформаційного середовища.

Проблеми комп'ютеризації навчання та інформатизації освіти розглядались у працях А. Верлани, Ю. Дорошенка, М. Жалдака, Ю. Машбиця, В. Монахова, Н. Морзе; використання засобів інформаційних технологій у навчально-виховному процесі подано в працях В. Бикова, Р. Гуревича, Т. Ільїної, Е. Полат; наукові основи навчання з використанням інформаційних технологій описано в працях В. Арестенка, Р. Гуревича, М. Кадемії, Т. Коваль, Л. Панченка, І. Роберт, Л. Романишиної. Але проблему формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі практично не було розглянуто.

Результати теоретичного аналізу науково-педагогічної літератури, емпіричного дослідження підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі дозволили виявити суперечності між: зростанням обсягів та складності інформації й обмеженістю наявних знань, умінь і навичок у майбутніх учителів гуманітарних дисциплін для її опрацювання; необхідністю інформаційної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі і недостатнім рівнем такої підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін для застосування в професійній діяльності; зростанням вимог до рівнів

готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі і недостатньою готовністю майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до зазначеного виду діяльності.

Актуальність проблеми, її недостатня наукова розробленість та наявні суперечності зумовили вибір теми дисертаційного дослідження: **«Формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана відповідно до плану науково-дослідних робіт Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка в межах теми «Організаційно-педагогічні засади удосконалення підготовки майбутнього вчителя-гуманітарія в контексті ідей Болонського процесу» (державний реєстраційний номер 0108U00534). Тему дисертації затверджено вченою радою Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (протокол № 7 від 24.02.2009 р.) та узгоджено в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні (протокол № 4 від 26.05.2009 р.).

Об'єкт дослідження — професійна підготовка майбутніх учителів гуманітарних дисциплін.

Предмет дослідження — педагогічні умови формування готовності майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі.

Мета дослідження — теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити педагогічні умови і модель формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі.

Відповідно до мети дослідження визначено такі **завдання**:

1. Визначити особливості інформаційної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін та дослідити стан їх готовності до роботи в інформаційному середовищі.
2. Конкретизувати компоненти, критерії та показники рівнів готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі.
3. Визначити й теоретично обґрунтувати педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі.
4. Розробити й експериментально перевірити модель формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі та педагогічні умови.

Для досягнення мети та реалізації поставлених завдань було використано комплекс взаємопов'язаних **методів дослідження**: *теоретичні*: аналіз, синтез, індукція, дедукція, систематизація, порівняння, узагальнення психолого-педагогічної літератури; аналіз та узагальнення навчально-методичної літератури, державних документів, навчальних планів і програм для виявлення сучасного стану досліджуваної проблеми; моделювання — для розробки моделі формування готовності майбутніх учителів до роботи в інформаційному середовищі;

емпіричні: діагностичні (спостереження, бесіди, анкетування, інтерв'ювання, тестування), прогностичні (експертні оцінки, узагальнення незалежних характеристик) — з метою констатації стану предмета дослідження та діагностики процесу формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі; педагогічний експеримент — з метою експериментальної перевірки педагогічних умов і розробленої моделі формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі; *математичної статистики*: кількісна та якісна обробка даних, отриманих під час експерименту, для оцінки відповідності результату та аналізу достовірності отриманих результатів.

Експериментальною базою дослідження були Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка й Хмельницький національний університет. Експериментом на різних етапах було охоплено 347 студентів та 22 викладачі названих вище навчальних закладів. Дослідження здійснювалось упродовж 2008–2012 рр.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

— *вперше визначено, теоретично обґрунтовано* педагогічні умови (активізація інформаційної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін у процесі самостійної навчально-пізнавальної діяльності; використання можливостей інформаційного середовища для підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін; спрямованість педагогічного процесу на формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі) і *розроблено* модель формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі із такими складниками: мета, принципи, форми, методи, засоби, педагогічні підходи, особливості підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін, навчальна дисципліна, знання, вміння й навички, що формуються, компоненти, критерії, рівні їх готовності до роботи в інформаційному середовищі, результат; *з'ясовано* сутність понять «інформаційне середовище», «готовність майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі»;

— *конкретизовано* компоненти (мотиваційний, операційно-діяльнісний, когнітивний, інтелектуальний, конструктивний, прогностичний), критерії (усвідомлення прагнень, потреб та розвиток стійких інтересів до професійної діяльності; сформованість професійної освітньо-технологічної готовності до діяльності в інформаційному середовищі; усвідомлення процесу інформатизації освіти та пізнавальної активності до інформаційної діяльності в професійній освіті; сформованість професійного рівня інтелектуальної освіченості та інтеграції інформаційних потоків до творчої діяльності; ступінь використання проєктивно-моделювального підходу та інтеграційного добору перспективних складових інформаційної діяльності; усвідомлення процесу передбачення та стратегії розвитку інформаційно-аналітичної діяльності у професійній освіті) та

показники рівнів готовності (високий, достатній, задовільний, низький) до роботи в інформаційному середовищі;

— *подальшого розвитку* набула проблема підвищення інформаційної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що були розроблені та впроваджені у практику роботи вищих навчальних закладів методичні рекомендації для майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі, удосконалено програму навчальної дисципліни «Сучасні інформаційні технології в навчальному процесі».

Результати дослідження *впроваджено* у навчально-виховний процес Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 731–33/03 від 15.06.2012 р.), Хмельницького національного університету (довідка № 421 від 11.06.2012 р.), Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського (довідка № 1115 від 21.05.2012 р.).

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження обговорювалися на міжнародних конференціях: «Стратегия качества в промышленности и образовании» (Варна, Болгарія, 2011, 2012), «Эффективные инструменты современных наук» (Прага, Чехія, 2012), «Европейская наука XXI века» (Перемишль, Польща, 2012), «Новости передовой науки» (Софія, Болгарія, 2012), VII Международная научно-практическая Интернет-конференция «Спецпроект: анализ научных исследований» (Дніпропетровськ, Україна, 2012), на засіданнях кафедри педагогічної майстерності та освітніх технологій Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (2008–2012 рр.).

Публікації. Основні результати дослідження відображено в 20 наукових працях, з них 11 статей — у наукових фахових виданнях, 2 статті — в електронних виданнях, 6 тез — у збірниках матеріалів міжнародних конференцій, 1 стаття — у матеріалах інших видань.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та 13 додатків. Загальний обсяг дисертації становить 274 сторінок, з них 170 — основного тексту. Робота містить 15 рисунків, 18 таблиць на 17 сторінках. Додатки розміщені на 74 сторінках. Список використаних джерел — 246 найменувань, з них 15 — іноземною мовою.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження; зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, методи дослідження; розкрито наукову новизну й практичне значення роботи; наведено відомості про апробацію й впровадження отриманих результатів дослідження.

У першому розділі — «Інформаційна підготовка майбутніх учителів гуманітарних дисциплін як педагогічна проблема» — проаналізовано наукові джерела з проблеми дослідження; вказано на особливості інформаційної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін; розкрито сутність поняття «інформаційне середовище»; з'ясовано стан готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі.

Аналіз літературних джерел, у яких розкриваються проблеми комп'ютеризації навчання й інформатизації освіти (Р. Гуревич, Ю. Дорошенко, М. Жалдак, М. Кадемія, Т. Коваль, Ю. Машбиць, В. Монахов, Н. Морзе, Л. Романишина, М. Шкіль), засвідчує, що важливою педагогічною проблемою є інформаційна підготовка майбутніх учителів гуманітарних дисциплін, поскільки використання інформаційних потоків, інформаційних технологій та їх засобів і формування інформаційної культури слугує інтегруючим підґрунтям їх інформаційної підготовки.

Інформаційна підготовка майбутніх учителів гуманітарних дисциплін як складова навчально-пізнавального процесу є цілісною системою теоретичних знань і практичних умінь і навичок, що необхідні для повноцінної професійної діяльності в інформаційному суспільстві. Вона охоплює знання, вміння й навички: пошуку інформації, отримання її з різних джерел, виокремлення інформації, аналітичного опрацювання, захисту, ефективного використання та подання її на належному рівні; використання інформаційних систем, комп'ютерних мереж, ресурсів, телекомунікаційних та Інтернет-технологій, які базуються на застосуванні сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки; володіння системним, апаратним, прикладним програмним забезпеченням, вузькоспеціалізованим програмним забезпеченням у професійній діяльності та правильним вибором його для виконання відповідних професійних завдань; одержання результатів та правильної інтерпретації розв'язків прикладних професійних завдань.

Майбутній учитель-гуманітарій характеризується комунікативністю, вербальним типом інтелекту, розвитком мовленнєвих умінь, абстрактним мисленням. З огляду на це, особливості інформаційної підготовки майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін проявляються у володінні та використанні: інформаційних потоків з різних джерел та вмінні їх опрацюванні; прикладного програмного забезпечення для обробки текстової, графічної, звукової, відеоінформації (можливість сканування, редагування й форматування текстової та графічної інформації, запису й обробки звукової та відеоінформації); мультимедійних програмних продуктів, інтерактивних анімаційних програм; навчаючих експертних систем, інтерактивних діалогових програм, довідкових та інформаційно-пошукових систем, навчальних тренажерів, навчально-контролюючих тестових програм; традиційних й електронних бібліотек, каталогів, архівів, словників, енциклопедій, програм-перекладачів; технічних аудіовізуальних засобів (зумовлено специфікою формування навичок аудіювання, говоріння, запису та прослуховування), інтерактивних та інших

технічних засобів (електронна дошка, проектор та інше апаратне забезпечення); систем телекомунікації та Інтернет-технологій.

Особливості інформаційної підготовки майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін, які невід’ємно зв’язані з його особистістю й впливають на рівень фахової підготовки, забезпечують: динамізм доступу до комунікацій та автоматизованих інформаційних служб, розподілених баз даних, гіпертекстових систем та інформаційно-орієнтованих довідкових систем навчального призначення, що взаємодіють у сфері інформаційного обміну (електронні бібліотеки й каталоги бібліографічних баз даних та електронних книг; електронні навчальні курси та підручники й посібники; довідкові та інформаційно-пошукові електронні системи; електронні джерела енциклопедій та словників; електронні видання українських і світових письменників та істориків; медіа- та відеоархіви, відеолекції та мультимедійні презентації; навчально-контролюючі тестові системи та тренажери; тьютори, вебінари, чати, форуми; навчаючі експертні системи); формування вмінь і навичок розробляти стратегію пошуку рішень для виконання навчальних і прикладних завдань (системне та сервісне програмне забезпечення (операційні системи, антивірусні програми, програми архівації даних), прикладне програмне забезпечення (опрацювання текстової інформації засобами текстових редакторів, процесорів і видавничих систем (блокнот, Word Pad, MS Word, Page Maker), табличного процесора MS Excel, засобів підготовки і подання мультимедійних презентацій MS PowerPoint, Macromedia Flash, систем сканування інформації ABBYY FineReader, систем управління базами даних MS Access, графічних редакторів (Paint, Paint.NET, Corel Draw, Adobe Photoshop), аудіо- і відеопрограм (Adobe Premiere, Windows Movie Maker тощо) та аудіо/відеопрогравачів для різних форматів, а також знань, умінь і навичок роботи з необхідним апаратним забезпеченням); інтелектуалізацію процесів навчального та самостійного отримання знань й оволодіння знаннями (підвищення ефективності методів і стратегій засвоєння навчального матеріалу в усіх зв’язках і залежностях; прогнозування результатів рішень завдань на основі їх моделювання).

Інформаційне середовище — це сфера акумулювання інтелектуальної, культурної, соціальної інформації, відкрита система технічних та інформаційних засобів, ресурсів, процесів для інформаційної діяльності майбутніх фахівців, які спрямовані на професійне вдосконалення й рівень освіченості та якості освітнього процесу. Інформаційне середовище в процесі підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін поєднує в собі: управлінську сферу; інформаційну інфраструктуру; навчально-методичний комплекс.

Констатувальний етап експерименту показав, що для дослідження рівнів готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі суттєве значення мають компоненти (особистісний, мотиваційний, операційно-пізнавальний, змістовно-процесуальний, методичний, рефлексивно-оцінюючий і прогностичний), виділені на основі

досліджень Л. Дунаєвої, Л. Дягілевої, Т. Коваль, Н. Мойсеєнко, О. Романишиної. Відповідні їм критерії (творче ставлення майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін до інформаційних інновацій у професійній діяльності; усвідомлена потреба майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін в оволодінні професійною діяльністю; оперативна здатність пізнання та застосування інформаційно-освітніх технологій в інформаційній діяльності майбутнього фахівця; інформаційно-аналітичне знання змісту професійної діяльності та вміння застосовувати; здатність вмілого застосування набутих умінь і навичок до виконання професійних завдань; здатність до систематичного самоаналізу, самоконтролю, самоосвіти, саморозвитку в професійній діяльності майбутнього фахівця; логічно-абстрактне і творчо-креативне мислення до перспектив та стратегії динаміки розвитку професійної діяльності майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін) та показники рівнів готовності (високий, достатній, задовільний, низький).

Аналіз результатів констатувального етапу експерименту показав, що низький рівень готовності до роботи в інформаційному середовищі характерний для 45 % майбутніх учителів гуманітарних дисциплін, лише 32 % їх мали середній рівень готовності, достатній рівень мали 20,4 % учителі-гуманітарії, високий рівень готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі був притаманний 2,6 %. Отримані результати констатувального етапу експерименту свідчать про проблему формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі.

У другому розділі — «Обґрунтування і реалізація педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі» — розкрито сутність поняття «готовність майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі»; конкретизовано компоненти, критерії та показники рівнів готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі; визначено й теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування їх готовності до роботи в інформаційному середовищі; розроблено й експериментально перевірено педагогічні умови і модель формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі.

Для роботи в інформаційному середовищі майбутнім учителям гуманітарних дисциплін потрібно мати певний рівень готовності, який дозволить не тільки вільно використовувати таке середовище, а також брати участь у його формуванні та вдосконаленні, сприяти поширенню інформаційних потоків.

Готовність майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі трактуємо як цілісне особистісне утворення, яке передбачає засвоєння відповідних знань, умінь і навичок до роботи в інформаційному середовищі та особливостей їх формування з установкою на роботу й певним досвідом застосування на практиці. Готовність як успішна умова

виконання будь-якої діяльності поєднує мотиваційну, психологічну, теоретичну й практичну готовність.

Опираючись на результати досліджень, вважаємо, що готовність майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі необхідно розглядати у взаємодії таких компонентів і відповідних їм критеріїв:

— мотиваційний компонент передбачає оволодіння цілісним змістом діяльності — шляхом формування перспективних, внутрішньомотивованих ліній, дій, соціальних установок, інтересів, потреб, мотивів, які спонукають до сформованості готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі (критерій — усвідомлення прагнень, потреб та розвиток стійких інтересів до професійної діяльності);

— операційно-діяльнісний компонент являє собою систему дій до розв'язання освітньо-педагогічних завдань, набуття готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін діяти в системі інформаційного середовища, які пов'язані з аналізом, узагальненням, класифікацією, сприйняттям та оцінюванням сформованості їх готовності до роботи в інформаційному середовищі (критерій — сформованість професійної освітньо-технологічної готовності до діяльності в інформаційному середовищі);

— когнітивний компонент сприяє розвитку пізнавальної активності й здатності застосовувати знання, вміння й навички до формування готовності майбутніми вчителями гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі (критерій — усвідомлення процесу інформатизації освіти та пізнавальної активності до інформаційної діяльності в професійній освіті);

— інтелектуальний компонент передбачає набуття конструктивних, логічних, евристичних, інноваційних умінь і навичок застосовувати елементи інформаційних технологій для формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі (критерій — сформованість професійного рівня інтелектуальної освіченості та інтеграції інформаційних потоків до творчої діяльності);

— конструктивний компонент передбачає види діяльності, які спрямовані на планування, розробку, використання інформаційних технологій, пошукових та навчаючих експертних систем, засобів мультимедіа, е-навчання, глобальних мереж для формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі (критерій — ступінь використання проєктивно-моделювального підходу та інтеграційного добору перспективних складових інформаційної діяльності);

— прогностичний компонент передбачає використання набутих знань і навичок абстрактного, творчого, логічного мислення для формування готовності майбутніх гуманітаріїв до

роботи в інформаційному середовищі (критерій — усвідомлення процесу передбачення та стратегії розвитку інформаційно-аналітичної діяльності у професійній освіті).

На основі аналізу науково-педагогічної літератури з проблеми дослідження, результатів констатувального етапу експерименту було визначено й теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі.

Для реалізації першої педагогічної умови — *активізація інформаційної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін у процесі самостійної навчально-пізнавальної діяльності* — було: удосконалено процес інформатизації навчальної діяльності майбутніх фахівців гуманітарних дисциплін; забезпечено ефективність впровадження інформаційних технологій з метою інформаційної обробки й використання їх для виконання професійних завдань; використано впровадження в навчальний процес засобів інформаційних технологій; підвищено рівень інформаційної культури майбутніх учителів гуманітарних дисциплін; здійснено організацію самостійної навчально-пізнавальної діяльності майбутніх учителів-гуманітаріїв.

Для реалізації другої педагогічної умови — *використання можливостей інформаційного середовища для підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін* — було використано: інтегративну цілісність всіх видів і процесів організації, управління та діяльності освітнього процесу; засвоєння знань, умінь і навичок (отриманих на лекційно-лабораторних заняттях і самостійного навчання) роботи з інформацією, інформаційними потоками для інтеграції їх у навчально-пізнавальний процес, володіння інформаційними процесами, інформаційною діяльністю в рамках інформаційного середовища; повноцінний інтерактивний інформаційний обмін освітнього контенту (нормативно-правового та організаційно-методичного матеріалу, електронних інформаційних ресурсів, інформаційних даних) для підготовки майбутніх фахівців, організації індивідуалізації системи контролю якості знань і керування навчальним процесом; інтеграцію педагогічних та інформаційних технологій з метою підвищення рівня знань, умінь і навичок, що необхідні для професійної діяльності та розвитку творчих здібностей майбутніх учителів гуманітарних дисциплін.

Процес реалізації третьої педагогічної умови — *спрямованість педагогічного процесу на формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі* — проводився в п'ять етапів.

Перший етап. Ознайомлення майбутніх учителів гуманітарних дисциплін з інформаційно-аналітичною системою управління вищого навчального закладу, інформаційно-технологічними й організаційно-методичними особливостями інформаційного середовища та його інфраструктурою.

Другий етап. Набуття майбутніми гуманітаріями базових знань, умінь і навичок роботи в інформаційному середовищі (особливості управління, навчально-методологічні засади й основи

базових напрямів навчання, правила роботи й навігації), з технічними ресурсами, інформаційними технологіями та їх засобами, інформаційними потоками.

Третій етап. Формування знань, умінь і навичок до роботи в інформаційному середовищі на практиці (вміти працювати з комп'ютерною технікою та операційними системами, прикладним програмним забезпеченням, сервісними програмами; вміти створювати електронну скриньку й працювати з нею, з файлами різного типу (редагувати, форматовувати й зберігати зміни до них); здійснювати пошук інформації в глобальній і локальній мережах).

Четвертий етап. Застосування вмінь і навичок майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі (використання пошукових механізмів інформації за різними критеріями та створення власної системи критеріїв пошуку на серверах та мережах різних типів із збереженням результату; робота з Інтернет-службами, мережевими подіями, мережевими соціальними сервісами, технологіями Web 2.0, технологіями підключення до глобальної та локальної мереж, технічними пристроями, електронними курсами і матеріалами, що розташовані на серверах в режимі он-лайн, електронними джерелами бібліотек та архівів).

П'ятий етап. Перевірка рівня засвоєння знань та розвитку творчих здібностей майбутніх фахівців, засвоєних ними вмінь і навичок (комп'ютерні й педагогічні практики; курсові, бакалаврські, науково-дослідницькі роботи; конференції, наукові семінари й тренінги).

У процесі дослідження розроблено модель формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі (рис. 1).

З метою перевірки педагогічних умов і моделі формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі був проведений формувальний етап експерименту. Учасниками якого за три роки (2009–2012 рр.) стали 347 студентів, із яких 175 входили до експериментальної групи і 172 до контрольної групи, а також 22 викладачі Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка та Хмельницького національного університету.

За результатами аналізу вхідного контролю успішності майбутніх учителів з навчальної дисципліни «Сучасні інформаційні технології в навчальному процесі» у контрольній та експериментальній групах встановлено майже однакові показники середнього бала (у КГ — 3,31 бала, а в ЕГ — 3,30 бала) й показники якості знань (у КГ — 33,14 %, а в ЕГ — 34,86 %), що забезпечувало чистоту й об'єктивність вихідних даних для проведення дослідно-експериментальної роботи.

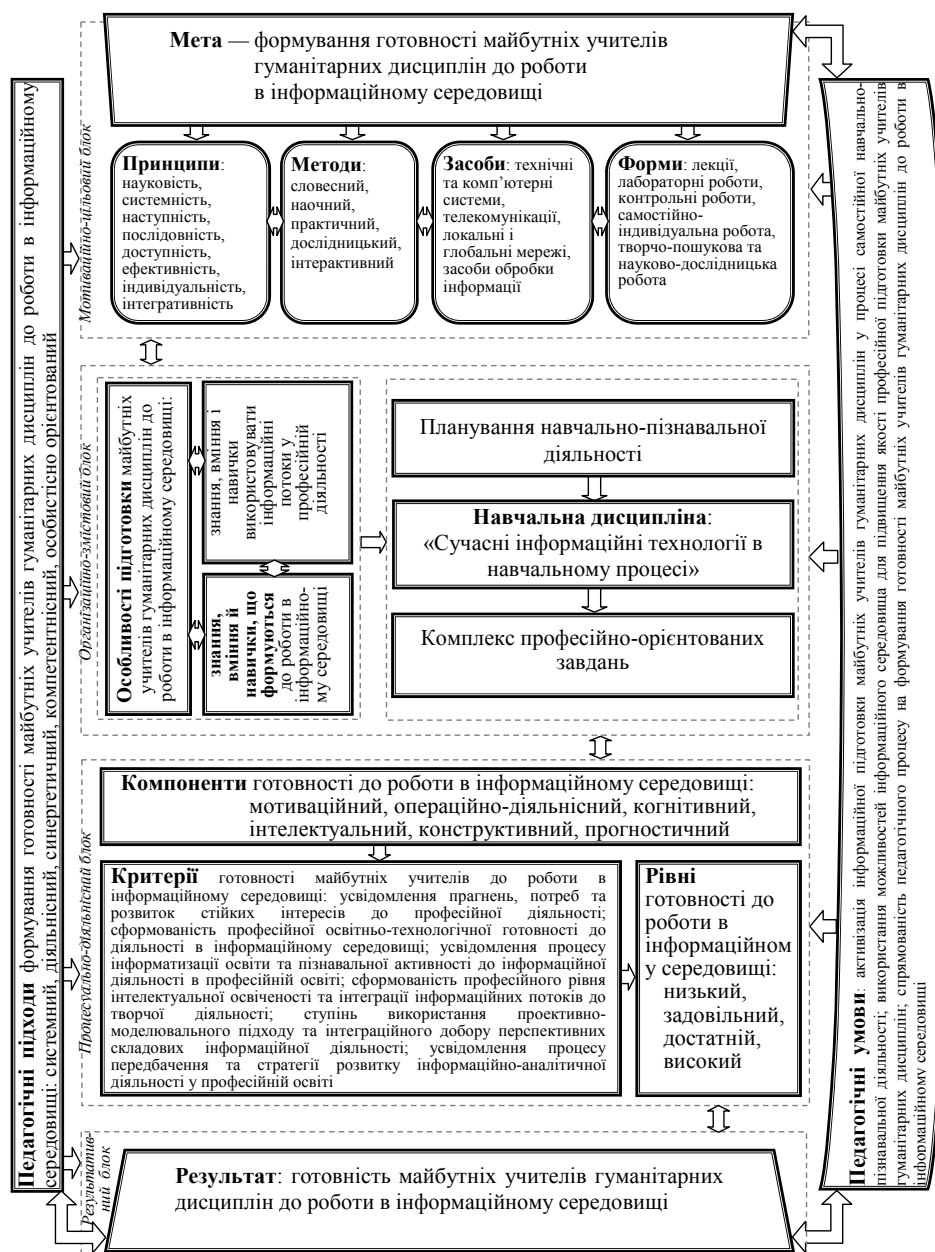

Рис. 1. Модель формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі

Для порівняльного аналізу ми сформуваємо узагальнену таблицю результативності впровадження педагогічних умов формування готовності майбутніх гуманітаріїв до роботи в інформаційному середовищі за підсумками залікової екзаменаційної сесії (табл. 1).

Табличні дані показують, що динаміка в показниках середнього бала кожної педагогічної умови в контрольній групі має значення від 0,041 до 0,05 бала, а зростання середнього бала в експериментальній групі коливається від 0,27 до 0,35 бала, що демонструє майже однаковий вплив педагогічних умов, визначених у дисертаційному дослідженні. Така динаміка зміни середнього бала є підтвердженням визначених педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі.

Результативність впровадження педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі

Рівні готовності	Педагогічні умови та динаміка їх реалізації (у %) у КГ та ЕГ					
	Перша педагогічна умова		Друга педагогічна умова		Третя педагогічна умова	
	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ
Низький	- 0,581	- 8,571	- 1,163	- 6,286	- 1,163	- 11,429
Задовільний	- 1,744	- 15,429	- 1,163	- 28,000	- 2,907	- 26,857
Достатній	+ 0,581	+ 21,714	+ 1,744	+ 30,857	+ 2,326	+ 34,857
Високий	+ 1,744	+ 2,286	+ 0,582	+ 3,429	+ 1,744	+ 3,429
Середній бал:	0,05	0,35	0,041	0,27	0,041	0,27

Ефективність реалізації педагогічних умов і моделі формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі відображено в таблиці 2.

Таблиця 2

Розподіл кількості майбутніх учителів гуманітарних дисциплін відповідно до рівнів готовності до роботи в інформаційному середовищі

Рівні готовності	Ефективність реалізації педагогічних умов і моделі на формування рівнів готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі (у %) у КГ та ЕГ											
	Перша педагогічна умова				Друга педагогічна умова				Третя педагогічна умова			
	Частота в контрольній групі (f'_k)	у %	Частота в експериментальній групі (f'_e)	у %	Частота в контрольній групі (f'_k)	у %	Частота в експериментальній групі (f'_e)	у %	Частота в контрольній групі (f'_k)	у %	Частота в експериментальній групі (f'_e)	у %
Низький	22	12,79	7	4	20	11,63	11	6,29	17	9,88	2	1,14
Задовільний	90	52,33	67	38,29	89	51,74	37	21,14	107	62,21	58	33,14
Достатній	38	22,09	73	41,71	61	35,47	118	67,43	42	24,42	104	59,43
Високий	22	12,79	28	16	2	1,16	9	5,14	6	3,49	11	6,29
Всього:	$\sum f'_k = 172$	100%	$\sum f'_e = 175$	100%	$\sum f'_k = 172$	100%	$\sum f'_e = 175$	100%	$\sum f'_k = 172$	100%	$\sum f'_e = 175$	100%

Умовні позначення: f'_k — кількість майбутніх учителів в експериментальній групі, яким властивий певний рівень готовності до роботи в інформаційному середовищі; f'_e — кількість майбутніх учителів у контрольній групі, яким властивий певний рівень готовності до роботи в інформаційному середовищі.

Результати формувального етапу експерименту засвідчили позитивні зміни рівнів сформованості готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі в експериментальній групі: низький рівень становить 3,81 % (на початку експерименту — 12,57 %); задовільний рівень — 30,86 % (на початку експерименту — 52,57 %); достатній рівень — 56,19 % (на початку експерименту — 26,86 %); високий рівень — 9,14 % (на початку експерименту — 8 %). Динаміка показників рівнів сформованості готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі у контрольній групі пов'язана з природним процесом навчання і є надзвичайно малою.

Таким чином, отримані результати дають змогу дійти висновку, що формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі залежить від цілеспрямованого впровадження педагогічних умов і авторської моделі формування такої готовності.

ВИСНОВКИ

1. Аналіз науково-педагогічних джерел з проблеми формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі забезпечив визначення основних напрямів підвищення їх готовності до роботи в інформаційному середовищі: цілеспрямований саморозвиток, інтеграційне вдосконалення, інформаційна готовність, дослідницька діяльність, інформаційно-аналітичне мислення, прикладна підготовка та методично-технічне спрямування. Результати дослідження стану готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі засвідчили, що переважна їх кількість (77 %) знаходиться на репродуктивному рівні їх готовності до роботи в інформаційному середовищі, що є недостатнім.

2. У процесі дослідження конкретизовано компоненти (мотиваційний, операційно-діяльнісний, когнітивний, інтелектуальний, конструктивний, прогностичний) і критерії готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі: усвідомлення прагнень, потреб та розвиток стійких інтересів до професійної діяльності (мотиваційний компонент); сформованість професійної освітньо-технологічної готовності до діяльності в інформаційному середовищі (операційно-діяльнісний компонент); усвідомлення процесу інформатизації освіти та пізнавальної активності до інформаційної діяльності в професійній освіті (когнітивний компонент); сформованість професійного рівня інтелектуальної освіченості та інтеграції інформаційних потоків до творчої діяльності (інтелектуальний компонент); ступінь використання проєктивно-моделювального підходу та інтеграційного добору перспективних складових інформаційної діяльності (конструктивний компонент); усвідомлення процесу передбачення та стратегії розвитку інформаційно-аналітичної діяльності у професійній освіті (прогностичний компонент). Конкретизовано та охарактеризовано показники рівнів їх готовності (низький, задовільний, достатній, високий) до роботи в інформаційному середовищі.

3. Процес формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі виявився ефективним завдяки реалізації педагогічних умов, а саме: активізація інформаційної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін у процесі самостійної навчально-пізнавальної діяльності; використання можливостей інформаційного середовища для підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін; спрямованість педагогічного процесу на формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі.

4. Розроблена під час дослідження модель формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі з такими складниками: мета, принципи, форми, методи, засоби, педагогічні підходи, особливості підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін, навчальна дисципліна, знання, вміння й навички, що формуються,

компоненти, критерії, рівні їх готовності до роботи в інформаційному середовищі, результат. Виділені складники моделі взаємопов'язані між собою та забезпечують єдність і багатогранність впливу на процес формування готовності фахівця-гуманітарія до роботи в інформаційному середовищі.

5. Аналіз результатів формувального етапу експерименту засвідчив про ефективність педагогічних умов і моделі формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі. Про це свідчать позитивні зміни рівнів сформованості їх готовності до роботи в інформаційному середовищі, оскільки в середньому кількість фахівців високого рівня готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі у відсоткових показниках зросла на 3,33 % (у КГ 5,81%, а в ЕГ 9,14%); достатнього рівня зросла на 28,86 % (у КГ 27,33%, а в ЕГ 56,19%); задовільного рівня зменшилася на 24,57 % (у КГ 55,43%, а в ЕГ 30,86%); низького рівня зменшилася на 7,62 % (у КГ 11,43%, а в ЕГ 3,81%). Достовірність результатів дослідження підтверджена параметричними методами математичної статистики.

Проведене дослідження не вичерпує всіх проблем формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі. Подальшого дослідження та вивчення потребують такі аспекти, як: особливості підвищення ефективності організації навчального процесу в інформаційному середовищі та вивчення впливу самоосвіти на професійну підготовку фахівця-гуманітарія в інформаційному середовищі.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, у яких опубліковані основні наукові результати дисертації

1. Карабін О. Й. Інформаційна культура студентів в контексті модернізації педагогічної освіти / О. Й. Карабін // Наукові записки Тернопільського нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія : Педагогіка. — № 5. — Тернопіль, 2005. — С. 34–39.

2. Карабін О. Й. Особливості розвитку інформаційної культури майбутнього вчителя інформатики: психологічний аспект / О. Й. Карабін // Наукові записки Тернопільського нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія : Педагогіка. — Тернопіль, 2006. — № 7. — С. 158–162.

3. Карабін О. Й. Перспективні методи організації навчального процесу / О. Й. Карабін // Наукові записки Тернопільського нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія : Педагогіка. — Тернопіль, 2007. — № 6. — С. 67–70.

4. Карабін О. Й. Переваги предметно-модульної системи оцінювання як показника якості знань і рівня розвитку майбутніх вчителів / О. Й. Карабін // Наукові записки Тернопільського нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка. Серія : Педагогіка. — Тернопіль, 2008. — № 7. — С. 100–102.

5. Карабін О. Й. Особливості сучасного стану інформаційного середовища в вищих навчальних закладах / О. Й. Карабін // Педагогічні науки : зб. наук. праць Херсонського держ. ун-ту. — Херсон, 2009. — Вип. LI. — С. 440–443.

6. Карабін О. Й. Інформаційна підготовка майбутніх учителів гуманітарних дисциплін / О. Й. Карабін // Зб. наук. праць Національної академії Держ. прикордонної служби України ім. Богдана Хмельницького. Серія : Педагогічні та психологічні науки. — № 59, — Хмельницький: Вид-тво НАДПСУ, 2011. — С. 33–35.

7. Карабін О. Й. Роль інформаційних технологій у підготовці майбутніх учителів гуманітарних дисциплін [Електронний ресурс] / О. Й. Карабін // Серія : Педагогічні та психологічні науки. Вісник Національної академії Держ. прикордонної служби України ім. Богдана Хмельницького.— Вип. 4. — 2011. — Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vnadps/2011_4/zmist.html.

8. Карабін О. Й. Створення інформаційного середовища у системі підготовки майбутніх вчителів гуманітарних дисциплін / О. Й. Карабін // Науковий вісник Чернівецького нац. ун-ту ім. Ю. Федьковича. Серія: Педагогіка та психологія. — Вип. 556 : — Чернівці, 2011. — С. 35–42.

9. Карабін О. Й. Компоненти, критерії та показники сформованості готовності до роботи в інформаційному середовищі майбутніми вчителями гуманітарних дисциплін / О. Й. Карабін // Зб. наук. праць Національної академії Держ. прикордонної служби України ім. Богдана Хмельницького. Серія : Педагогічні та психологічні науки. — № 63, — Хмельницький: Вид-тво НАДПСУ, 2012. — С. 49–52.

10. Карабін О. Й. Моделювання готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі / О. Й. Карабін // Науковий вісник Чернівецького нац. ун-ту ім. Ю. Федьковича. Серія : Педагогіка та психологія. — Вип. 605. — Чернівці : Чернівецький нац. у-т, 2012. — С. 68–79.

11. Карабін О. Й. Педагогічні умови формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі / О. Й. Карабін // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [за редкол. : Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. — Запоріжжя, 2012. — Вип. 232(76). — С. 365–372.

12. Карабін О. Й. Підвищення ефективності інформаційної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін через інформатизацію освітнього процесу [Електронний ресурс] / О. Й. Карабін // Серія : Педагогічні та психологічні науки. Вісник Національної академії Держ. прикордонної служби України ім. Богдана Хмельницького. — Вип. 3. — 2012. — Режим доступу : [http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vnadps/2012_3/zmist.html].

13. Карабін О. Й. Сучасний стан готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі / О. Й. Карабін // Педагогіка формування творчої

особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / [за редкол. : Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін.]. — Запоріжжя, 2012. — Вип. 22(75). — С. 140–146.

Опубліковані праці апробаційного характеру

14. Карабін О. Й. Створення інформаційного середовища у системі підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін / О. Й. Карабін // Стратегия качества в промышленности и образовании // Матеріали VII Міжнародної конференції. — Варна. (3–10 червня 2011 р.). Т. 2. — 2011. — С. 424–427.

15. Карабін О. Й. Спрямованість педагогічного процесу на формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі / О. Й. Карабін // Эффективные инструменты современных наук // Матеріали Міжнародної конференції (27.04.2012 – 05.05.2012). — Прага. Т. 18. — 2012. — С. 69–71.

16. Карабін О. Й. Особливості інформаційної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін / О. Й. Карабін // Европейская наука XXI века // Матеріали Міжнародної конференції. (7–15 травня 2012 р.). — Перемишль. Т. 8. — 2012. — С. 60–62.

17. Карабін О. Й. Значимість мотиваційного компонента у сформованості готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі / О. Й. Карабін // Научн. журн. : «Новости передовой науки». (17–25 травня 2012 р.). — Софія. Т. 13. — 2012. — С. 3–5.

18. Карабін О. Й. Дієвість інформаційного середовища в системі підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін / О. Й. Карабін // Стратегия качества в промышленности и образовании // Матеріали VII Міжнародної конференції. (8–15 червня 2012 р.). — Варна. Т. 2. — 2012. — С. 387–390.

19. Карабін О. Й. Інформаційні технології в підготовці майбутніх учителів гуманітарних дисциплін / О. Й. Карабін // Спецпроект : анализ научных исследований // Матеріали VII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Інформаційно-комунікаційні технології в освіті» (14–15 червня 2012 р.). — Дніпропетровськ, 2012. Т. 3. — С. 74–76.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати

20. Карабін О. Й. Інформаційне середовище як засіб підвищення ефективності навчання в університеті / О. Й. Карабін // Підготовка фахівців освітньої галузі за інноваційними технологіями : Проблеми й перспективи // Матеріали регіонального науково-практичного семінару ; за заг. ред. Г. В. Терещука. — Тернопіль. : Вид-тво Тернопільського нац. пед. ун-ту ім. В. Гнатюка, (28–29 квітня 2010 р.). — 2010. — С. 33–37.

АНОТАЦІЇ

Карабін О. Й. Формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі. — На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 — теорія і методика професійної освіти. — Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Тернопіль, 2012.

Дисертаційна робота є теоретико-експериментальним дослідженням проблеми формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі. Конкретизовано компоненти, критерії та показники рівнів готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі. Теоретично обґрунтовано й визначено педагогічні умови формування їх готовності до роботи в інформаційному середовищі, а саме: активізація інформаційної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін у процесі самостійної навчально-пізнавальної діяльності; використання можливостей інформаційного середовища для підвищення якості професійної підготовки майбутніх учителів гуманітарних дисциплін; спрямованість педагогічного процесу на формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі. Розроблено й експериментально перевірено модель формування готовності майбутніх учителів гуманітарних дисциплін до роботи в інформаційному середовищі та педагогічні умови.

Ключові слова: майбутні вчителі гуманітарних дисциплін, інформатизація освіти, інформаційні технології та їх засоби, інформаційне середовище, педагогічні умови, компоненти, критерії, модель формування готовності.

Карабин О. Й. Формирование готовности будущих учителей гуманитарных дисциплин к работе в информационной среде. — На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 — теория и методика профессионального образования. — Тернопольский национальный педагогический университет имени Владимира Гнатюка, Министерство образования и науки, молодежи и спорта Украины, Тернополь, 2012.

Диссертационная работа является теоретико-экспериментальным исследованием проблемы формирования готовности будущих учителей гуманитарных дисциплин к работе в информационной среде.

Создание информационной среды в процессе подготовки будущих учителей гуманитарных дисциплин представляет собой пространство информационного взаимодействия участников образовательного процесса, в котором педагогические и информационные технологии

интегрируются в единую систему, которая: объединяет компоненты, обеспечивающие основные виды образовательно-управленческой деятельности, учебно-воспитательного и педагогического процессов, управления информационной деятельностью высшего учебного заведения на основе интегративной целостности; предполагает наличие нормативно-организационной и материальной базы, технического и методического сопровождения; являет собой открытую, системно-организованную совокупность учебных материалов и данных, алгоритмов обработки и использования информации, материально-технических и кадрово-информационных ресурсов, согласованное использование аппаратно-программного и организационно-методического обеспечения, обеспечивает аппаратные, коммуникационные, программные и информационные средства и ресурсы сети Интернет, которые интегрируются в единую систему организационно-учебной работы учителя с применением средств информационных технологий для решения конкретных профессиональных заданий; выполняет полноценный информационный обмен между всеми участниками образовательной сферы; обеспечивает аккумуляцию структурированного и семантически упорядоченного учебного-методического материала по профессионально направленному обучению, который интегрирован в среду для эффективного использования с помощью средств информационных технологий; предусматривает возможность самостоятельного достижения учебных целей, основанных на пакете необходимой учебной информации и средствах для организации и управления учебным процессом.

В процессе исследования конкретизированы компоненты формирования готовности будущих учителей гуманитарных дисциплин к работе в информационной среде: мотивационный, операционно-деятельностный, когнитивный, интеллектуальный, конструктивный, прогностический. Согласно каждого компонента конкретизированы и теоретически обоснованы критерии и показатели уровней готовности будущих учителей гуманитарных дисциплин к работе в информационной среде.

Процесс формирования готовности будущих учителей гуманитарных дисциплин к работе в информационной среде оказался эффективным благодаря реализации педагогических условий, а именно: активизация информационной подготовки будущих учителей гуманитарных дисциплин в процессе самостоятельной учебно-познавательной деятельности, использование возможностей информационной среды для повышения качества профессиональной подготовки будущих учителей гуманитарных дисциплин; направленность педагогического процесса на формирование готовности будущих учителей гуманитарных дисциплин к работе в информационной среде. Экспериментально проверено эффективность педагогических условий и модели формирования готовности будущих учителей гуманитарных дисциплин к работе в информационной среде.

Ключевые слова: будущие учителя гуманитарных дисциплин, информатизация образования, информационные технологии и их средства, информационная среда, педагогические условия, компоненты, критерии, модель формирования готовности.

Karabin O. Y. The formation of readiness of future teachers of humanities to work in the information environment. — With the right of manuscript.

The Dissertation for a Candidate Degree of Pedagogical Sciences, specialty 13.00.04 — Theory and Methods of Professional Education. — Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University, Ministry of education and science, youth and sport of Ukraine, Ternopil, 2012.

The dissertation is a theoretical and experimental research on the problem of formation of readiness of future teachers of humanities to work in the information environment. The components, criteria and indices of the levels of readiness of future teachers of humanities to work in the informational environment have been specified. The following pedagogic conditions of forming their readiness to work in the information environment have been theoretically grounded and determined: the activation of information training of future teachers of humanities in the process of autonomous learning; the use of the information environment to improve the quality of professional training of teachers of humanities; the orientation of teaching process toward forming readiness of future teachers of humanities to work in the information environment. The model of formation of readiness of future teachers of humanities to work in the information environment and pedagogic conditions have been developed and experimentally verified.

Key words: future teachers of humanities, informatization of education, information technologies and their aids, information environment, pedagogic conditions, components, criteria, the model of formation of readiness.

Підписано до друку 11.12.2012 р. Формат 60×84/16.
Папір офсетний. Друк різнографічний. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк. арк. 0,9. Обл.-вид. арк. 0,9.
Наклад 100 прим. Замовлення № 23.

Видрук оригінал-макету:
редакційно-видавничий відділ Тернопільського
національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка,
вул. М. Кривоноса, 2, м. Тернопіль, 46027